

Antik Dünyanın Dehası,
BUDDHA

“Arınarak uyanmak, kurtuluştur!”

Dr. Cahit Karakuş

“Bilinçlenme her zaman değişim başlatır. Algılama, anlama ve canlandırma yeteneklerinin zihine kazandırılması olan bilinçlenme süreci, merak etme, dertlenme, sorgulama ve kıyaslama ile başlar. Bilgiyi hak edecek olanın bilinçlenmesi gerekir. Değişimi fark edebilmek uyanmaktır. Uyanmak için bilinçlenmek gerek.”

Özet

Kendimde var olduğuna inandığım Buddha'mı keşfetmek için çıktığım yolun bir yerlerinde sorgulamaya başladım. Ben hangi Buddha'yı keşfedeceğim?

- *Doğmadan önce gökyüzündeki efsanevi Tuşuta cennetinde, insanları doğru yola sevk edebilmek için hazırlanan Buddha'yı mı?*
- *2500 yıl önce, Himalaya eteklerindeki Lumbini bölgesinin Kapilavatsu kentinde krallık içerisinde inanç, felsefe ve kültürel birikimlerde eğitilerek bilinçlenen prens Buddha'yı mı?*
- *Acıların kaynağını karanlığın içinde ararken, kendini yeniden var etme sürecinde çile çeken Buddha'yı mı?*
- *Değişimi başlatabilmek için düşünmeye, "bilinçlenerek dertlenmeye, sorgulamaya ve kıyaslamaya başlama"nın, yeterli olacağını iddia eden Buddha'yı mı?*

Yanıtımı bana emanet edilen bir cümle ile vermek isterim: "Buddha'nın öğretileri ile kendi kişiliğini keşfetmeye başladığın an içinde var olan, özgürlük ve şefkat içeren o büyük kalbe sahip olabilmen yeterli olacaktır."

Türk Dil Kurumuna ait sözlükte, Arınmak: "Temizlenmek; katışıksız, arı duruma gelmek" olarak tanımlanmıştır. İbadete, evliliğe, yolculuğa, işe ve hatta güne başlamadan önce arınmak gerek. Tamam da, Deneyim ve yetenek kazanarak bilinçlendikten sonra arınarak uyanmak; bunların çok üstünde olsa gerek.

Elbette ki Buddha hakkında bilginiz vardır, belirli bir çerçevede Buddha'yı zihninizde dolaştırmayı arzuluyorum. Hepinizce bilindiği gibi, yorum bir sanattır, ben de düzeyim çerçevesinde Buddha'yı yorumlamaya çalışacağım. "Amacım, içinizde var olan kendi Buddha'nızı keşfetmenize ışık tutumaktır."

Buddha'yı araştırırken bulduğum, onun orijinalinden özünü ve işlevini çıkarıp almak şeklindeki, fakat bu durumda da orijinalinden uzaklaşmış olacaktım. Bu nedenle çalışmamda Siddhartha Gotama'nın Buddha olma sürecine ve temel felsefesine odaklandım. Buddhizmin tarihi, masal öğretileri, yoga ve ruh göçü gibi konu başlıkları ayrı ayrı özel araştırma alanlarıdır.

1. Giriş

Sarp dağlar, aşılması güç çöller ve bataklıklarla çevrili bir bölge olan İndus ve Ganj havzalarında, Buddha'nın yaşadığı 2500 yıl öncesi dönem. Ticaretin büyüyüp genişlemesi ile göçü hızlandıran şehirler, şaşırtıcı yepyeni fırsatlar sunuyorlardı. İnsanlar köylerinden, kabilelerinden, topraklarından, uzun zamandır değişmeyen yaşam tarzlarından uzaklaşıyorlardı. Bu kaotik ortam, yoğun bir sorgulama dönemini de başlatmıştı! Çünkü, Hint kültürünü oluşturan felsefe ve ahlaki öğretilerin temelinde “yeniden doğum (reenkarnasyon)” inancı vardır: Bir tanrı, bir insan, bir üst ya da alt kasttan biri, hatta bir hayvan, bir böcek olmak demek bir yaşamdan diğerine geçiş döngüsünde olmak demektir. Bu sonsuz döngüde; doğum, acılar, hastalıklar, yaşlılık, ölüm ve yeniden farklı bir formda doğum anlamına gelen Samsara'ya inanan insanlar yenilenme döngüsünden olumsuz etkilenmeye başlamışlar ve kendilerini tuzağa düşürülmüş hissediyorlardı. Çünkü, bu döngü çok yorucuydu, çok acı vericiydi, var oluş bir lütf olarak görülüyordu. Hinduizm'deki rahip sınıfı olan, Brahmanların ritüelliği de, Samsara'ya kalıcı bir çözüm bulamıyordu.

Gerçeğin gezgin arayıcısı, aydınlanmış, en yüce bilgiye uyanmış kişi olan Buddha'nın asıl adı Siddhartha Gotama'dır. M.Ö. 563 - M.Ö. 483 yılları arasında yaşadığı kuvvetle muhtemeldir; yani Çin'deki Konfüçyus (M.Ö. 551 – M.Ö. 479) ve Atina'daki Sokrates (M.Ö. 469 – M.Ö. 399) ile çağdaştır ve bu **üç büyük filozof aynı zamanlarda, ayrı tezgahlarda, adeta aynı kumaşı dokumuşlardır**. Fikirleri ile farklı bir dünyanın temelini atmak için onları harekete geçiren acaba ne olmuştur? Antik dünyanın bu büyük düşünürlerine ait mesajların taşıdığı insanlık ve umut bugün de dünyamızı aydınlatmaya devam ediyor.

Okuduğumuz kitaplara göre Siddhartha Gotama, Hinduizm'deki Veda'lar mukaddes kitabının geleneklerine uygun bir tarzda Brahmanlık eğitimi almıştı. Hinduizm'de Brahmanlar, yaşamın kültürünü şekillendiren rahip sınıfıdır. Ezbere bildikleri eski ilahi yazıtları ardı ardına okuduklarını ve buna üç dört saat devam ettiklerini görürsünüz. Brahmanlar ve kutsal kitapları herşeyi bilir. Tanrılar ile nasıl iletişim kuracaklarını bilirler. Tüm ritüelleri ezbere bilirler. Ölümde evlere gelip dua okurlar, kuraklık olduğunda yağmur tanrısını çağırmak için Brahman çağrılır. Tüm yaşam, bilgili olan rahiplere yani Brahmanlara bağlıdır. Bu onlara çok büyük bir güç vermiş ve Hinduizm'deki kast sisteminin en üst konumdadırlar.

Hinduizm'deki Kast Sistemi:

- Brahmanlar
- Soylular, yöneticiler ve askerlerden oluşan Katriyalar
- Tüccar, esnaf ve çiftçilerden oluşan Vaisyalar
- Hizmetçiler ve işçilerden oluşan Sudralar
- Kast dışındakiler, dokunulmazlardan oluşan Paryalar.

2. Çileci Gotama

Zengin bir Brahman çocuğu olan Siddhartha Gotama, daha erken yaşlarında, Hinduizm filozofları olan Upanishadların yardımıyla, Hint felsefesinde, **bilinçlenmenin ölümsüzlüğünü ifade eden Atman'ı anlamaya çabalar**. Evrenin temeli ya da var olan her şeyin kaynağı, her yerde var olan ve ebedi olan Atman, insanın en iç, en derin, bütün evrenle paylaştığı öz varlığı olan ölümsüz ruhudur.

Upanishad, sözlük anlamı "Gizli öğreti" dir. Eski çağlarda Hindistan'da dinsel öğretiler, belirli dinsel toplulukların, dışa kapalı ezoterik örgütlerin tekelindeydi. Ermiş bilge olan Upanishadların çevrelerinde toplanan öğrencilerine kendi derin iç yaşantılarını, araştırmalarının sonucu olan bulgularını, gizlerini açıkladıkları söylenebilir. Yeterliliği, güvenilirliği denenmiş olan kimselere erişirme (initiation: kabul töreni) yoluyla verilirdi.

Gotama, 29 yaşına geldiğinde kendisine aktarılan, **bilgi ve tecrübe birikimi ile sorularına aradığı yanıtları bulamıyordu**. Sorduğu sorulara verilen yanıtlar onun susuzluğunu gideremiyordu. Bir anda yaşamını değiştiren bir karar alır; evini, yeni doğum yapan karısını ve çocuğunu terk ederek, karanlığın içinde kaybolur (!). Amacı insan yaşamındaki acıların sırrını çözmektir. **Basit bir hayatı olsun isteseydi, sürüye yakın durur ve orada kendini unuttururdu**. Hindistan'da Vedaların yoğun sorgulandığı, arayışların olduğu bir dönemde, Himalayaların eteklerinde, Güney Nepal'dan başlayan bir yolculuk.

Gotoma, karanlığın içinde kaybolmak üzere ormana ne istediğini bilerek gitti! Çünkü, ormanlardaki yollar, **Cangıl denilen inziva köşeleri "Yalnız gezen kazlar" diye adlandırılan filozoflar ve çilekeşlerle doluydu**. Topluluktan kaçan ve yalnız başına kalmayı sevenler, cangıllarda çilekeşliğin türlü perhizleri ve oruçları ile vakit geçirirlerdi. İşte Upanishadların ilk özünü burada aramak herhalde yerinde bir iş olur. Kendi başına yaşam sürme ve inzivaya çekilmenin tarihsel süreçte oluşum nedenleri:

- Kabile düzen ve kurallarına uymama ve köyün dışında bir yerde kendi başlarına bir kulübe kurma isteği,
- Kabile yasasına uymayanlara ceza olarak kovulma ya da sürgüne gönderilme,
- Yük olan ihtiyarlar ve hastalardan kurtulma,
- Eski gezici kahraman tipler,
- Köy köy dolaşan zanaat sahibi kimseler ve mesleğe yeni başlamış çıraklar,
- Hint avcı ve çoban kabileleri, tahtacılar,
- İş arayanlar ve ticaret yapanlar,
- Filozoflar

O yıllarda Hindistan'ın bütün yolları daima bir takım yaya gezen yolcularla doluydu. Gotoma'da güney'e doğru yürüyerek Bingale'den Kuzey'e uzanan dağ silsilesinde, çilecilerin sığındıkları mağaralara geldi. O devrin Hint düşüncesine göre, ilme varmak ancak oruç ve nefsin isteklerini kırma ile mümkün olduğundan, o da aynı usulü takip etmek üzere "Vindiya" dağlarının ormanlıklarına çekildi.

Karşılaştığı düşünürlerin fikirlerini değerlendirmek için onların yöntemlerini ilk elden denemeye de bu yüzden karar verdi. O dönemin ünlü bilgisi, Alara Kalama'nın öğrencisi

oldu. Alara'ya göre Samsara sorununun çözümü, her yeniden doğum sonrası, sonsuz kalıcı parçamız olan benliğimizi, doğrudan sorgulamaktan geçiyordu. Çünkü her sorgulamanın sonunda benliğimiz bilinçlenmiş oluyordu. **Alara Kalama şöyle diyordu: "İnsan kendinde kendini sorgulayarak yok etmesini öğrenirse, kuş nasıl kafesinden kaçıp kurtulur, özgürlüğe erişirse, ruhta öylesine gövdeden kurtulur özgürlüğüne erişir."**

Meditasyonun tüm aşamalarını ve Atman öğretisinin detaylarını öğrenen Buddha, büyük bir yetenek göstererek zihnini tamamen huzura kavuşturmayı başardı. Öyle ki, Alara Kalama ona grubun liderliğini önerdi. O ret etti. Çünkü, meditasyondan çıkınca bir kez daha aynı temel sorunları olan doğum, hastalık, yaşlılık ve ölüm döngüsüne geri dönüyordu.

Gotama'ya göre: Özgürlüğüne ulaşmış olsa da ruh hangi koşullar içinde olursa olsun maddeye bulaşmaktan, yeniden doğum döngüsünden kendini kurtaramaz. Onun aradığı kurtuluş bu değildi. O tam mutlak bir kurtuluş istiyordu. İnsan bir ruha bağımlı olmaktan kendisini kurtarmalı diyordu. Alara'nın öğretileri ile çilecilerin yanında çok şey öğreniyordu. Acıyla bensizleşme yolunda yürümeyi, isteyerek acıya katlanmayı ve onu aşmayı. Bensizleşme amacıyla meditasyonu; ancak bütün yollar sonunda yine "Ben"e varıyordu. Alara Kalama'dan sonra bilge **Uddaka'nın öğrencisi oldu. Onun öğretisi de insanı ne algının olduğu, ne de olmadığı yere götürmektir. Gotama bunun da kendisini kurtuluşa götüremeyeceği kanısına vardı.** Hem Alara hem de Uddaka'nın öğretileri Gotama'yı tatmin etmiyordu, çünkü daha önce de öğlediğim gibi Samsara ve sonsuz döngüde yeniden doğum tutsaklığına çözüm getirmiyordu.

3. Kendini yeniden var etme süreci

“Kemanın yayını çok sıkarsanız kopar; gevşek bırakırsanız çalmaz.” Gotama’nın duyduğu bu söz, kendini yeniden var etmesinde tetikleyici rol oynamıştır. **Hakikate varabilmenin ancak ve ancak sağlam iyi işleyen bir zihinle mümkün olabileceğini fark ederek, Hint usulü arınmadan vazgeçti ve gerçeği kendi başına arayıp bulmaya karar verdi.** Geçmişindeki öğreti birikimlerinin tutsaklığında yaşamına devam etme yerine; **kendisine aktarılan, bilgi ve tecrübe birikiminden, “Kendini yeniden var etme sürecini” başlattı.**

Tam bu noktada Gotama’nın yaşadıklarını ve deneyimlerinden kazandıklarını daha iyi anlayabilmek için **“Kartalın yeniden var olması”** üzerine efsanevi anlatı ilgi çekici olacaktır: Kartal, kuş türleri içinde en uzun yaşayanlarından biridir ve zirvelerde yaşar. Ancak yaşlanmaya başladığında pençeleri sertleşir, esnekliğini yitirir ve avlarını kavrayıp tutamaz. Gagası uzar ve göğsüne doğru kıvrılır. Kanatları kartlaşır ve kalınlaşır. Bir anlatıya göre, uçması iyice zorlaşan kartalın önünde iki seçenek vardır; “ya acıları ile sıradanlaşacak ya da kendini yeniden var etmenin zorlu sürecini göğüsleyecek”. Kendini yeniden var etme sürecini seçtiğinde, dağların doruklarında bir kaya oyuğuna yerleşir. Önce gagasını sert bir şekilde kayaya vurmaya başlar. Kartalın gagası yerinden sökülür ve düşer. Yeni gagasının çıkmasını bekler. Gagası çıktıktan sonra yeni gagası ile pençelerini yerinden söker. Zamanla oluşan yeni pençeleri ile eski kartlaşmış tüylerini yolmaya başlar. Aylar sonra yenilenmiş tüylerine kavuşan kartal, kendini yeniden var etme sürecini tamamlamış olur. Gotama da çok acı da verse kendini yeniden var etme sürecini tek başına yaşamıştır.

Gotama, yaşadıklarını sorgulamaya ve nedenlerini araştırmaya koyuldu. **Öncelikle herşeyin dinamik ve akışkan olduğunu ve değiştiğini fark etti.** Herşeyin değişken olduğunun farkına varması, ruhun kalıcı varlığının da anlamlı olmadığı fikrine yol açtı. Kalıcı ve sürekli bir ruh diğer bir deyişle benlik olmadığını belirtiyordu. Çünkü kalıcı bir benlik olduğuna inanmak insanları bencil yapıyordu, dünyevi endişelerle dolu doymak bilmez bir hale getiriyordu ve Samsara’da insanları tuzağa düşmüş halde tutuyordu.

Gotama, **“Yaratılmadan değil ortaya çıkmadan, var olmadan söz eder. Var olmayı reddetmiyordu** kalıcı ve ebedi bir öz benlik (ruh) olduğuna inanmıyordu. Hatta sorunun kökeninin de burada olduğunu belirtiyordu. Acıların kaynağının farkına varılması için kişi, öncelikle “ben, benim” gibi kavramlardan özgür kalmalıydı. **Gotoma’nın öğretisi, “Kişinin kendisini, özünden bağımsız kendi doğasını, yeniden keşfetmesinden geçiyordu.”** Ona göre, öz yanılgıdan kurtulabilirsek herşeyi gerçek hali ile görebilir ve acımız sona ererdi. Dünyayı doğru tavırla yaşamaya güç kazandıran şey: **“Kendini tanırsan dünya seninle olur”** diyordu.

Herşeyi reddedenler ile kendilerine acı çektirenler arasında bir “Orta Yol” bulan Gotama, ölçülü olun diyordu. Bu radikal yaklaşım ona büyük bir aydınlanma kazanmasına yardımcı oldu. Gotama’ya göre, “Dünyayı nasıl deneyimlediğimiz ve ne çeşit deneyimler yaşayabileceğimize zihnimiz karar veriyordu.” Dış dünya bizim deneyimlediğimiz haliyle sürekli değişiyor ve bizde sürekli değişiyorduk.

4. Bilinçlenme değişim başlatır!

Gotama, Hintçe incir manasına gelen ve sonraları “Hikmet Ağacı” adını alan **“Bo” ağacı altında otururken;** aç gözlülüğün, cehaletin, arzunun, korkunun ve gururun temsilcileri olan karanlığın efendisi Mara'nın kızları, onu doğru yoldan ayırmak istediler. Olanların hayal ürünü olduğunu fark eden **Gotama, evrendeki her bir olayın, bir neden tarafından tetiklenen bir etkinin sonucu olduğunu anladı. Renkli kumlardan günlerce emek verilerek yapılmış bir resim hayal edin. Tamamlandığında küçük bir rüzgar hareketi resmi yok edecektir.**

Uyanmak, duymak istediklerinden vaz geçmektir. Arınarak aydınlığa uyanan Gotama'nın düşünebilmesi için aklını kullanması gerekiyordu. Aklını kullanmak sorgulamaktır. Sorgulamak fark etmektir. Fark etmek uyanmaktır. Uyanmak ise kurtuluştur.

Yürüdüğü yolda aydınlanan ve uyanan **Gotama için değişimin sancıları başlamıştı,** geriye dönüş yoktu. Öğrenmek, değişim başlatıyordu. Çünkü **değişim zihinde başlamaktadır.** Kendini yeniden keşfediyordu, dünyayı keşfediyordu. Sonunda ölüm ve yeniden doğum döngüsünden kurtuldu ve aydınlanmaya ulaştı. **Gotama şimdinin ötesini arıyordu. Egolarından, duygularından arınmıştı. Kendisinin ötesine ulaşmıştı.**

Gotama, yıllar önce geldiği ormandaki, nehir kenarına geri döndü. Unuttuklarını yeniden hatırladı, ölümsüzlüğü, tanrısallığı, Brahman öğretilerini ve herşeyi. Daldığı derin uyku onu dinlendirmiş ve ötesinde yenilemişti. O tekrar meraklı, tekrar sorgulayıcı ve tekrar sevinç doludur. Artık üç güce sahipti: **“Düşünmek, sabretmek ve nefesine hakim olmak.”**

Gotama, gençliğinde çileci olmuştu, çileciler arasındaydı, Atman'ı aradı. Büyük bilge Alara Kalama'ya rastladı, harikaydı. Kendini tüketerek arınmayı öğrendi. Doğru olmadığını gördü; kendini yeniden var etmeyi başardı. Onun yaşamındaki değişim felsefesini istakozun yaşadıklarına benzetebiliriz: Istakoz sert kabuk içinde yaşayan narin yumuşak bir hayvandır. Büyüdükçe içinde yaşadığı sert kabuk genişlemez ve ona dar gelir, sıkıştırır. Stres oluşturmaya başlar. Bu dayanılmaz ızdırap verici ortamda, kendini çok rahatsız hissettiğinde bir kaya oluşumunun altına gider ve kabuğunu çıkarıp atar. Kabuksuz haldedir, balıklardan korunmak için saklanmak zorundadır. Ve saklandığı yerde yeni sert kabuğunu üretir. Kabuğu rahatsız etmeye başladığı her defasında, bu değişim süreci tekrarlanır. **Bilgi ve tecrübe birikiminin var ettiği bilinçlenme değişim başlatır. Ve bu değişim süreklidir.**

Yanında durduğu nehrin kenarında dönüşümü tamamlayan Gotama uyanır, nehre derin bir sevgi duyar ve onu kolay kolay bırakmak istemez. Daha önce belirttiğim gibi, Gotama öncelikle herşeyin dinamik, akışkan ve değişken olduğunun farkına vardı. Akan suyun üstünde bir dal parçasını yüzdüren su, hep aynı su mu? Hayır, dal su üzerindeki varlığını sürdürdüğü müddetce onu hareket ettiren su ve suyun biçimi sürekli değişir. **Nehir akıyor hep koşuyor, nehrin suyu hep aynı görünüyor, oysa aynı değil, her an yenileniyordu.**

Gotama nehrin bir kıyısından öbür kıyısına salla insan taşımaya başlar. Yolcular ile sohbetler eder. Yolcular ondaki bilgeliği sezerler, sorular sorarak onun anlatmasını sağlarlar. Artık ışık saçmaya başlamıştır ve ünü gittikçe yayılır. Gotama, Benares'e gelir. Oruç tutmayı terk

ettiğinden ötürü kendisinden ayrılan 5 talebesini arayıp bulur. Bu 5 talebe, onun etkili şahsiyeti, yeni ve farklı inancı ve bu inançlara dayanan öğretileri karşısında onu Hint dilinde uyanmış insan manasına gelen “Buddha” adıyla selâmladılar. Çünkü ondaki büyük değişimi, gerçeklere uyanışı fark ettiler. Buddha artık tamamıyla aydınlanmıştı. Kendi zihnini tamamen aydınlık bir hale getirdikten sonra “Görünmeyenleri görme” devresi içerisinde, kendinden geçerek zihinde canlandırılarak düşünme diye adlandırılan yoganın bütün basamaklarını kat etti. Bu ise mükemmel bir “Ruh göçü” idi. Bu aşamalardan sonra Buddha, öğretilerine kesin bir şekil vermek üzere Benares’de “dört mukaddes gerçek” adlı ilk vaazını verdi.

Buddha’nın öğretisi kısaca şunları içeriyordu:

- I. Dukkha: İzdırap, “Bütün yaşam acı dolu ve ızdırap vericidir”.
- II. Samudaya: Ölüme sebebiyet veren doğmuş olmaktır. “Var edilen ızdırap kaynaklarının nedeni hırs, cehalet ve açgözlülüktür”. İstek ve özleğin kaynağı ise çekilen ızdıraplardır.
- III. Nirodha: İstekleri ve özlemleri terk etmekle ızdıraptan kurtulmak mümkündür.
- IV. Magga: Sekiz aşamalı “Ariya” yolu tüm acılara son vermeyi vaat ediyordu:
 - 1) Doğru görüş, doğru inanç
 - 2) Doğru karar, doğru istekler, iyi niyet
 - 3) Doğru söz
 - 4) Doğru eylem, çaba ve gayret
 - 5) Doğru yaşayış, namuslu kazanç
 - 6) Doğru çalışmak
 - 7) Doğru muhakeme
 - 8) Doğru düşünce

Dünyanın en eski üniversitesi, Nalanda Üniversitesi, Buddha’nın en büyük mirası olarak karşımıza çıkmaktadır. M.S. 500 yıldan itibaren çok ciddi bir şekilde eğitim yapıldığını biliyoruz. Ortaasya’dan Japonya’dan, Ortadoğu’dan, İran, Anadolu’dan ve Çin’den gelen öğrenciler ve alimler ile dolu bir yerdi. Binlerce öğrencisi olan dev bir kampus. 200 köy öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılıyordu. Matematik, politika, edebiyat, hepsi burada öğretiliyordu. Ancak Buddhizm’e özel bir vurgu vardı. Buddhist rahiplere zenginlerden gelen yardımlar zamanla eridi ve yok oldu. Brahmanizm güçlü varlığını daima korumuştur..

Eski Buda öğretisine Hinayana, Yeni Buda öğretisine Mahayana adı verilir. Eski Buda öğretisinin temel gayesi kişileri dünyanın acılarından, ıstıraplarından kurtarmaktı. Oysa Mahayana Buda öğretisinde bu kurtarma her şeyi ve herkesi kapsamaktadır. Onun için eski Buda öğretisine Küçük Gemi (taşıt) anlamına gelen Hinayana ve Yeni Buda öğretisine de Büyük Gemi (taşıt) anlamına gelen Mahayana adını vermişlerdir. Hinayana Buda öğretisi her şeyden önce kendi kişisel kurtuluşunu sağlamaya çalışan tek tek kişileri düşünmesine karşın Mahayana Buda öğretisi bütün canlıları düşünmektedir.

Buddhizm esas itibariyle iki önemli unsurdan oluşur. Bunlardan biri rahipler, diğeri ise halk tabakasıdır. Doğal olarak halkı meydana getirenlerin kendilerine göre ayrı meskenleri, aileleri ve meslekleri vardır. Bunlar ahlaki değerlere uygun bir yaşam düzeni sergilerler ve kendi geçimlerini kendileri temin ederler. Buna karşılık rahip topluluğu, günlük aktif yaşamdan elini ayağını çekmiş, ailesini ve mesleğini bırakarak şundan bundan aldığı sadakalar sayesinde geçinir bir haldedir.

Buddhist rahipler, gezici birer dilenci olmakla beraber, Buddhizm camiası içinde özel yerleri vardı ve bir cemiyet halinde yaşıyorlardı. Bazı bilginlere göre, Buddhizm'deki bu rahip cemiyeti tipi, bu fikri çok eskiden başlatmış olan kavimler arasında toplanması gelenek olan gizli cemiyetlerden esinlenilmiştir. rahip olmak isteyen kimseler, resmi dairelerden birisine başvurup, rahip olduktan sonra devlete yük olacak kimseyi bırakmayacaklarını teminatla söz vermek zorunda bırakılıyorlardı. Ve bu resmi dairelerden aldıkları izin belgelerini de sonradan doğrudan doğruya hükümete göstererek rahip olabilme iznini alabiliyorlardı. Bu iş çok dikkatli yapılıyordu. Hatta öyle ki hükümet rahip olacak kimsenin ailesini nerede bırakacağını da araştırır ve kalacağı yerin emin olup olmadığını öğrenirdi. Çünkü emin bir yerde bırakılmayan bir aile günün birinde pekala hükümetin başına yük olabilecekti.

Bundan sonra söyleyeceklerim, yanılığın fark edilip, nedensellik yasasından, yani döngüsel tutsaklıktan kurtulma hakkında olacaktır.

5. Yaşamsal Unsur

Buddha'ya göre, olayların göze, şu an mevcutmuş ve ardarda kesilmeden devam ediyormuş gibi görünmesi insanları aldatır ve bir şey vücuda geliyormuş veya oluyormuş gibi bir his verir. Bunu daha iyi anlayabilmemiz için, filmleri göz önüne getirelim. Filmlerin aslı hiç de gördüğümüz gibi devamlı hareket eden insanlar ve olaylar değildir. Kesik kesik birçok olay sahnelerinin resimleri ardı ardına o kadar hızlı hareket ettirilir ki ve bir önceki sahneyi bir sonraki sahne o kadar hızlı takip eder ki, bir resimdeki değişim bir sonraki resimdeki değişimi yakalar ve onunla bütünleşir. Böylece seyirci sürekli bir hareket varmış gibi film seyrederek.

Hırslar ve arzuların peşinde koşuştururken yaşamdaki ızdırap tutsaklık döngüleri süreklilik kazanır. Bu döngülerin biri diğerini kovalar durur. Herbir döngünün son anındaki hayal kırıklığının var ettiği duygusallık yeni ızdırap kaynaklarını arar. ***Bir tutsaklık döngüsünün son anını fark eden, bir sonra olacak olanı arayan, onu yakalayan, onunla bütünleşen ve yeni bir doğum başlatan geçişe “Yaşamsal Unsur” denmektedir.***

Yaşamsal unsuru daha iyi anlayabilmek için Buddha'nın, 12 ardışıl nedensellik halkası denilen “Tutsaklık Döngüsü” nün detaylı irdelenmesi gerekir:

- 1) Doğru yoldan ayrılır (dalalet) ve kendini bilmez (gaflet) iseniz,
- 2) İç güdüsel ve bilinçsizce hisler, istekler ve arzular var olur; farkında olmadan zihinde dolaşan şeyler oluşur, bundan
- 3) İstekler ve arzular hırslanmayı başlatır. Cehalet ve açgözlülük ızdırap kaynaklarının nedenidir. Hırslanmayı var eden tabii ki hislerimizdir. Herhangi bir şey için, “Ah bu güzel şey keşke benim olsaydı” demeden önce, o şeyi ilk önce görüp ve, “Bu şey ne kadar güzeldir” diye bir izlenimimiz olmalıdır. Bundan dolayı hislerimizle edindiğimiz bilgileri hırslarımız takip etmektedir. Ve bu yüzden daha önceden dış alem ve dış konular arasında duysal ve duygusal bir ilişki kurulmuş olması lazımdır. Mesela bir şeyin güzel olduğu hakkında bir fikir edinebilmek için ilk önce görme hissimizin, yani gözümüzün o nesneyle iletişime geçmesi, onu görmesi gerekir.
- 4) Zihinde yapan özne denilen hissedilen düşünce ile yapılan nesne denilen hissedilen düşünceler oluşur. Yapan özne ile yapılan nesnenin ikiliği ayırt edilir, bundan
- 5) Yapan özne ile yapılan nesne birbiriyle temasa geçer, bilincin tekliği oluşur. Upanishad filozoflarına göre, tek bir ruh ayrı ayrı iki gerçek durumu teşkil etmektedir. Gerçek durumlarından birisi, “yapan özne” rolünü oynayan hissedilen düşünce ve diğeri ise renk, koku, ses gibi “yapılan nesne” dediğimiz hissedilen düşüncenin meydana getirilmesidir. Hisseden düşünce ile hissedilen düşünce rolünü oynayanlar bir araya gelerek türlü renkler, kokular, sesler gibi türlü eşyayı ve dünyayı vücuda getirmişlerdir.

Bu kuram ile açıklanmasına çalışılan esas mesele şudur: Bir şey hakkında çeşitli hislerimiz vasıtasıyla düşüncemiz oluştuğu zaman, hislerimiz o konu ile ilişkiye geçer ve bir birleşme meydana gelir. Yani özne nesne ile bütünleşir ve cümle oluşur. Upanishad filozoflarına göre, “özne ile nesne tek bir şeydir ve bir ruhtan

doğmuşlardır. Burada Upanishad filozofları ruhtan; Buddha ise, özne ve nesne ikiliğinin ayırt edilmesinden sonra oluşan cümleye “**zihindeki bilincin saflaşması, tekliğidir**” demektedir.

- 6) Yapan özne ile yapılan nesnenin birleşmesinden, tekliğinden duygusallık oluşur. Buddha’ya göre olaylar; görmek, işitmek, koku almak, tat almak, temas etmek ve düşünmek denilen altı duyu kabiliyetini meydana getirirler. Buddhist'ler burada “düşünce” yi altıncı bir his olarak kabul ediyorlar. Bu kabiliyetlerin her birisinin ayrı ayrı ve kendilerine göre bir konusu vardır. Görüş kabiliyeti renkleri görür, işitme sesleri işitir, tat alma tatları tadar, koku alma kokuları duyar, temasla nesnelerin inceliği, kalınlığı, soğukluğu sıcaklığı v.s. anlaşılır. Bunlar somut konulardır. Fakat soyut olan konuların hepsi de düşünmeye aittir. Bu nedenle yapan özne ile yapılan nesnenin birbiriyle teması duygusallığı var eder.
- 7) Yaşamsal unsur var edilir. "Biri diğerini takip eden bir olayı bir önceki olayın bir sonucu olarak gören Buddha, “Bir olayın sonucunun etkisi bir sonra olacak olanı yakalar ve yakarak onunla bütünleşir, bundan dolayı her yapılan işin cezası yahut mükafatı da o işi takip eder” der. Buddha, “yakalamak ya da yakalanmak ve yakarak bütünleşmek” yorumunu ateşden almıştır. Çünkü ateş de yakacağı şeyleri yakalar ve öyle yakar. Bir ruh mevcut olmadan ruh göçünün açıklamasını Buddha, alevlenen bir ateşle mukayese ederdi. Gecenin ilk üçte birinde yanan ve yükselen alevle, gecenin ikinci ve üçüncü evrelerinde yanan alevler arasında fark vardır. Oysa bu alevler aynı alev gibi görünürler. Demek ki alev, fanilerdeki daimi değişikliğin ve devamın sembolü idi.
- 8) Acılar içinde kıvranırken sonun geldiğini gören yaşamsal unsur, yeni vücudu arar ve yakalar, bundan
- 9) Küle dönüşen ateşin tamamen söndüğüne inanmak ne kadar da acı verici! Ani bir rüzgar ile külün içine sinsice sinmiş kıvılcımın tetiklediği yaşamsal unsur saçıldığı anda yeni acıları doğuracak vücudu yakalamak ya da ona yakalanmak ve onunla yanarak bütünleşmek ister.

Yaşamsal unsurun yakalama ya da yakalanma ve yakarak bütünleşme isteğinin nedeni bitmek tükenmek bilmeyen istekler ve arzulardan kaynaklanan hırslanmadır. Bu yüzden yaşamsal unsur hırslanarak doğumu başlatacak vücudu yakalamak ya da ona yakalanmak ister. Böylece yaşamsal unsur yeni bir oluşumu başlatmak için ölmekte olan vücudu son anda terk eder. İşte bunun içindir ki, Buddha bütün elemelerin ve ızdırapların kökünü vücudun hislerinde aramaktadır. Hırsların ve arzuların peşinde koşarken öyle bir an gelir ki, yaşamdaki bir tutsaklık döngülerinden birinin o son anında, duygusallık yeni ızdırap kaynaklarını var eder.

- 10) Yaşamsal unsur, doğumu gerçekleştirecek vücudu bulur, yerleşir, bütünleşir, bundan
- 11) Yeni acıların kaynağı olan oluşum meydana gelir ve doğum gerçekleşir. Yeni bir oluşum ya da doğum hakkında düşünme yollarından biri de var oluşu bir okyanus olarak görmektir. **Okyanusta bir dalga başlar, suyun yüzeyinde hareket eder ve sonra dağılır. Varlığı süresince dalga okyanustan ayrıktır, fakat hiçbir şekilde ayrı**

değildir. Aynı şekilde yeni vücuttaki yaşamsal unsur da önceki yaşamsal unsurun aynısı değildir, bununla birlikte önceki yaşamsal unsurdan ayrı da değildir. Bir damla suyun diğer damla su ile bulunduğu anı düşünün. Damla bekleyeni ile bütünleşinceye kadar bütünden ayrıdır. Kendi başınadır. Bekleyeni ile bütünleştiği anda kendi varlığını gösterir. Damla damla ile bütünleşince bildiklerini anlatır, kendini bulur; bir olarak var olmayı öğrenir.

- 12) Hırslanarak istek ve arzuların peşinde koşarken yeni acılar, ızdıraplar ve tutsaklıkların döngüsü başlar. Yaşam daima hastalık, ihtiyarlık ve ölüm gibi acıların tehdidi altındadır. Buddha, insan yaşamındaki elemelerin ve ıztırapların döngüsel süreklilik kazanmasını, “ölüm ve anne rahmindeki çocuk” kavramları ile anlatmıştır. Çünkü bitmek tükenmek bilmeyen istekler ve özleyişlerin peşinde hırslanarak koşuşturanlar yaşamları boyunca defalarca doğar, acı çeker, ölür ve yeniden doğarlar. Hiçbir şey doğmadan acı çekerek tekrar tekrar ölemez. Buddha’ya göre bütün ızdırapların kökeni, varlıkların kendi zaafı, kendini bilmezlikleri, haddini aşmaları ve doğru yoldan ayrılma denilen sapkınlıkları ve aymazlıklarıdır.

Yaşamsal unsura örnek teşkil etmesi adına vereceğim örneğin sizlere ilginç geleceğini düşünmekteyim; Zihin kontrol eden böcek, Toxoplasma gondii ya da kısaca Tox, sadece kedinin bağırsaklarında üreyebilir. Parazit kedinin bağırsaklarına yolculuk edebilmesi için bir fare bulur. Farenin beynine girdiğinde onu kedi bulucu füze haline getirir. Fare, kedinin idrar kokusunu aldığı anda ondan kaçmak yerine kokunun kaynağına doğru yani kediye doğru koşar. Toksoplazma beyni yöneten bir parazittir. Mikroorganizmalar kemirgenlere bulaşır ve farelerin kedi korkularını ortadan kaldırmak için doğrudan beyne hükmeder. Kedi fareyi yediğinde Toxo üreme şansı bulmuş olur.

Artemia diye adlandırılan tuzlu su karidesi aslında küçüktür ve yalnız yaşar. Parazit tenya, Artemia’nın vücudu ile bütünleştiğinde tüm besinleri emerken karidesin özgürce var olma kabiliyetini elinden alır. Şeffaf olan rengini kıpkırmızı yapar. Aynı zamanda ömrünü uzatır. Onları grup halinde yüzmeye zorlar. Neden mi? Çünkü Tenyanın üremesi için flamingonun bağırsaklarına yolculuk etmesi gerekmektedir. Flamingonun bağırsaklarına ulaşabilmek için karidesleri kullanır. Onları rahat birer av olsun diye kıpkırmızı sürü haline getirir. Karidesler kendi iradeleriyle toplanmıyorlar. Aksine hükmediliyorlar. Burada kalabalık olmak fayda etmiyor. Hatta zarar veriyor. Tenya onların beyinlerini ve vücutlarını gasp ediyor. Ve amacına ulaşabileceği birer araç haline getiriyor. Flamingonun bağırsaklarındaki tenyalar yaşamsal unsur ise döngüsel yolculukları boyunca ayrılır mı? Varlığı süresince tenyanın yaşam döngüsü ayrıktır, fakat hiçbir şekilde ayrı değildir.

İnsan olarak, bir şeylerin vücudumuza ya da yaşam alanımıza süzülmesini ve kendi amaçları doğrultusunda davranışlarımızı, zihnimizi kontrol ettiğini, ve bunun da döngüsel tutsaklığa dönüştürüldüğünü düşünün. Olanlar özgür irademizin göze görünmeyen güçlere kaptırılmasıdır. Kurbanların yaşam alanlarına ya da bedenlerine dolambaçlı araçlarla giren parazitler, ev sahiplerinin davranışlarında ve dokularında genellikle çok hoş olmayan etkilerle amaçları doğrultusunda değişim yaparlar.

Buddha: “Yaşam bir tufandır” der. Kurtuluşa “sönmüş” manasına gelen Nirvana diyordu. “Sönmek”, yaşamın sönmesi değil, bütün acı ve ızdırap kaynaklarının söndürülmesidir.

Buddhizmin tek hedefi, bir alevin sönmesi gibi, ızdırap kaynaklarının kurutulmasıdır. Bu nedenle arınarak kurtulmaya "Sönme" anlamında Nirvana denmektedir. Arınarak uyananlar Nirvanaya ulaşır. Buddha öğretisindeki kurtuluş, kişinin kendini tutsak eden nedenleri fark etmeye başladığı andır, çünkü kurtuluş da tam bu anda başlar.

İlk bakışta çok basit görünen bu yorum, Buddhizm tarihi içerisinde büyük bir öneme sahiptir. Çünkü, insanlardaki dinmek bilmeyen istek ve arzuların pençesindeki hırslanmanın esaslı nedeni "doğru yoldan ayrılma, kendini bilmezlik ve haddini aşmak" olduğuna göre, bunların önüne geçmekle bütün ızdırapların önüne geçiliyor demektir. Kurtuluş, arınma olarak görünse de, özünde acıların kaynağının kurutulması hedeflenmektedir. Böylece kişi kendi mikro kozmosundan makro kozmos ile bütünleşmektedir.

Buddhizmin tek hedefi, bir alevin sönmesi gibi, ızdırap kaynaklarının kurutulmasıdır. Bu nedenle arınarak kurtulmaya "Sönme" anlamında Nirvana denmektedir. İlk bakışta çok basit görünen bu yorum, Buddhizm tarihi içerisinde büyük bir öneme sahiptir. Çünkü, dinmek bilmeyen istek ve arzuların pençesindeki hırslanmanın esaslı nedeni "doğru yoldan ayrılma, kendini bilmezlik ve haddini aşmak" olduğuna göre, bunların önüne geçmekle bütün ızdırapların önüne geçiliyor demektir.

Buddha'ya göre "kurtuluş" kişinin kendini tutsak eden yanılgılarını fark edip 12 halkalı nedensellik yarasından, yani döngüsel tutsaklığından kendisini kurtarmasıdır. Kurtuluş, neden ve sonuç prensibine tabi olmamak, yani herşeyden arı olmak, arınmak demektir. Bu dünyada mevcut olan bütün herşeyin gelip geçici olaylardan ibaret olduğunu ve bu olayların da 12 halkalı nedensellik zincirine bağlı bulduklarına inanıldığına göre, kurtuluşa erişmek, döngüsel tutsaklık zincirini kırmakla mümkün olacaktır. Böylece kurtuluş, bir "sönme" olarak tanımlanır. İkincisi ise hayal aleminde kendinden geçerek bilinçlenme hali denilen yogadır.

Hindistan'da maymunları yakalamak için maymun avcıları bir düzenek kurarlar. Bir Hindistan cevizinin içini oyup sadece maymunun elinin girebildiği bir delik açarlar. Hindistan cevizinin içine bir muz bırakıp, ağaca sıkıca bağlarlar. Maymun muzun kokusunu alır almaz, hindistan cevizinin içine elini sokar, muzunu tutar. Muzla birlikte eli çıkamadığı için bir türlü elini delikten kurtaramaz. Elini kurtarması için muzunu bırakması lazım. Muzunu bırakmayan maymun yakalanır. Bu nedenle elinizle tuttuğunuz prangalarınızı bırakın gitsinler!

6. Buddha Öğretisi

Buddha'nın öğretisini anlayabilmek için üç nokta üzerinde iyice durmak gerekir; Nirvana, Yoga, ve Masal anlatılar.

Buddha, yoga yaparak gerçeklere uyanma mertebesine erişebilmek için dış alemle olan ilgisini ve bağıni keserek düşüncesini tek bir nokta etrafında yoğunlaştırarak derin bir hayal alemine dalmıştı. O halde yoga, hayal alanında kendinden geçerek bilinçlenme haliydi. Yoga, Buddha'dan çok daha önceki dönemlere aittir; "**Ruhu sahiplenme, Görünmeyenleri görme, Ruh göçü**" olarak üç çeşitte veya karışık olarak uygulamaları bulunmaktadır.

Buddhist yogasında kişi, kendinden geçme halinde yoga yaparak bilinçlenirken **Ruhu Sahiplenme** aşamasında, kendi zihnine başka bir ruhun girdiğini hissederek; ve benliği elinden alınmış sayılır. **Görünmeyenleri görmede** manevi aleme ait görünmeyenler görülür. **Ruh göçünde ise** kişi ruhunu semanın ve yeryüzünün çok uzak yerlerine gönderebilir ve onu birçok tanrıların ve ruhların huzuruna çıkartarak onlarla konuşur.

"**Görünmeyenleri görme**"ler içerisinde Buddha, gecenin üç büyük kısmı içinde üç büyük "Görünmeyenleri görme" devri geçirmişti:

1) Gecenin ilk üçte birinde, canlı varlıkların geçmişlerini ve geleceklerini gördü.

2) Gecenin ikinci üçte birinde, manevi alemde görünmeyenleri gördü:

Buddha öğreniyordu ki bu ızdırapların hepsi, canlı varlıkların tekrar tekrar doğuşlarından ve ölüşlerinden ileri geliyor. Ve çekilen ızdırapların nedeni üç şeye dayanmaktadır: Hatalı düşünme, bilgisizlik ve bunların bir sonucu olarak da ceza görmek. Bu kuraldan tanrılar bile ayrı tutulmamaktaydılar. Onlar da aynı alın yazısının pençesinde bulunuyorlardı ve geçici vazifelerini yaparken işleyecekleri herhangi bir kusurla diğer kılıklara girerek yeryüzüne inebiliyorlardı.

3) Gecenin üçüncü üçte birinde, ızdırapların kaynağının nasıl kurutulacağını gördü.

Buddhist yogasında, değişik amaçlar vardır. Bu amaçlardan ilki kurtuluştur; bunun için belirli usuller dahilinde vücudun bütün his merkezleri meditasyon yapılarak tatil edilir. Diğer bir amaç da büyü yapmaktır. Üçüncü bir amaç ise **bilgelik denilen farkına varma, anlama, yetenek ve deneyim kazanma derecesine ermektir. Bilgelikte, bilgili, iyi ahlaklı, olgun ve örnek kimse olunur.**

Yogaya başlarken bütün hırs ve tutku hislerini, arzularını, ve bütün atalet, tembellik ve duygusuzluk gibi hisleri bir tarafa bırakarak hassas ve uyanık bir hal alınmalıdır. Bunların ardından, yoginin geçireceği 9 aşama başlar:

- 1- İlk basamakta arınmak için hayal alanında kendinden geçilir.
- 2- Yogi hayal faaliyetini meditasyon yaparak tatil eder ve düşünce bir nokta üzerinde yoğunlaşır.
- 3- Hayal gücünde sevinçten ve mutluluktan daha üstün olan bir durumun oluşması için uyanıklık hali de tamamıyla yok edilir.
- 4- Bilinç tamamıyla özgür ve serbesttir, hiçbir şey onu artık rahatsız edemez ve heyecana getiremez.

- 5- Gök tabakasında, yogi düşünceye ait bütün dünyaları geçmiş ve düşünce sonsuzluğa kadar yükselmiştir: Artık burada düşüncenin hiçbir şeyle ilişkisi kalmamıştır.
- 6- Düşüncenin sonsuzluğu gelmiştir. Herhangi bir şeyin bulunabileceği üzerinde konuşulan konu yoktur. Öyle soyut bir ortam ki, artık burada bilinç dahi bulunmamaktadır.
- 7- Bu aşamadan itibaren, artık zihinde yeni saf bir bilinç oluşmaya başlar. Bu aşamadan sonra Brahman yoginin işi bitmiş ve amaç hasıl olmuş kabul edilir. Halbuki Buddha, ve onun kurduğu yoga sistemi, bunu da kafi görmemekte ve daha ileriye gitmektedir.
- 8- Önceki bilinç ile yeni bilinç arasındaki fark ortadan büsbütün kalkar ve ikisi bir olur.
- 9- Gerçek ve önemli sayılan herşey silinip gider: yogi burada artık kurtuluşa - nirvanaya ermiş olur. Bilinçlenme süreci değişimi başlatmıştır.

Buddha öğretisi masalların en büyük özelliği halkın anlayabileceği bir dille Buddhist öğretilerin aktarılmasıdır. Masalların sunuluş biçimi aşağı yukarı şöyledir: Buddha'nın yaşadığı dönemde herhangi bir olay meydana gelmiştir. Olay yerine gelen Buddhist keşişler ne yapacaklarını bilemez bir durumda kalırlar. Bu sırada Buddha gelir ve bu olayın ayısının eskiden de meydana geldiğini söyler. Olayı açıklarken bir masal anlatır. Masalın sonunda Buddha, anlatılan masalın kahramanının kendisi olduğunu, masalda geçen kişilerin, mücadelede bulunduğu düşmanların hepsinin onu dinleyen keşişlerden ve o bölgedeki insanlardan başkaları olmadığını açıklar. Kendisinin daha önceki zamanlarda da yaşadığını söyler. Böylece masal aracılığıyla bir taraftan keşişlere Buddha öğretisi öğretiyi aktarırken diğer taraftan dünyanın oluşumunu, Hint kültürünün temelini oluşturan gene doğum inancını Buddhist bakış açısıyla anlatır. Masallarda geçen olayların kahramanı her zaman Buddha'nın kendisi olmuştur.

Bu masalları doğuran esas olgular acaba nelerdi? Maymun veyahut Ceylan - kral gibi tiplerin herhangi bir tehlike karşısında halkını kurtarmak için yaşamlarını seve seve feda etmeleri, Sutasoma gibi bir kralın Buddhizm'i öğrenebilmek için bütün varını yoğunu feda etmesi, veya Buddhizm yayılsın diye Avadana'lardaki Hariçandra gibi bir hükümdarın kendisine tüyler ürpertici işkenceler reva görmesi, Cashtana gibi bir kralın milleti uğruna şeytanlarla kahramanca ve birçok tehlikelere göğüs gererek çarpışması; bir fil kralının kendisini kötü karısı için, iyi bir kardeşin kendisini kötü bir kardeş için, veya kötü bir baldız için feda etmesi acaba nereden alınmadır? ***Hemen hemen hepsinde müşterek olan kendi başlarına konuya özellik kazandıran öğelerin her biri: bir kral veya bir prensin kendisini feda etmesidir. Bunlar böylelikle birer şehit şeklinde zihinde canlandırılarak düşünmedir. Bunların hepsinin de baş amaçları, Buddhizm'in yayılması ve insanların bu sayede bütün dünyevi dertlerden ve ıztıraplardan kurtulmasıdır.***

Masallarda açıkça telkin edilmeyen ve fakat bizim gözümüzden kaçmayan diğer bir ahlaki değerler ders daha vardır ki o da Budda'nın kendisinin ölümden kesinlikle çekinmemiş olması ve pervasızca kendisini ölüme atmasıdır. Demek ki gerçek bir ***Buddhist'in ölümünden çekinmemesi lazımdır.***

7. Arınarak uyanmak, kurtuluştur!

Mevlana, Mesnevi’de ruhu temizlemenin bir yolunun ızdırap olduğundan bahseder. Şaman olma ritüellerinin nerdeyse hepsinde bedensel ızdırap çekme aşamaları bulunur, buna çile denir. Buddha’nın acıların kaynağını arama sürecinde çilecilere katılmaya karar vermesi ile arınarak yeniden dirilme öncesinde kazanılan deneyimler benzerlik göstermektedir. Önce ölmek sonra da tekrar dirilmek: yılanın derisini atıp yeni bir deri içine girmesi gibi, sembolik bir ölüm ve sembolik bir diriliş. ***Dirilişten kasıt gerçeğin ardında ki sırrı aralamak, hakikate yaklaşmaktır.***

Siddhartha Gotama, uyandıktan sonra, “Aydınlanmış, arınarak uyanmış; Buddha” olarak tanındı. Sekiz aşamalı Ariya yolu öğretileri, tüm acılara son vermeyi vaat ediyordu: doğru sözlülük, tam davranış, doğru yaşama, tam uygulama, tam bilinçlilik, tam uyanıklık.

Buddha, özde reformcu olmasına rağmen reformculuğu dışa dönük değil, içe dönük ve bireyseldi. Yaşamı süresince yaratıcı hiçbir tanrıya yalvarmadığı hiçbir zaman kurban kesmediği ve dini hiçbir ayin yapmadığı ve hiçbir mabedi ziyaret etmediği doğrudur. Fakat, kendinden çok daha eskiden beri inananların fikri olan tanrıları inkar etmiyordu. Buddha’ya ileri bir Şaman denebilir ve gerçekten o kendi Şamanizm’i içerisinde eski ruh düşüncesini kabul etmişti. Metinlerden tespit edebildiğimize göre, yoga ile semaya çekilişinde, semadaki tanrıları ve cehennemdeki varlıkları görmüş ve onlarla bizzat kendisi konuşmuştur; Bu durumda tanrıların varlığını kabul etmiştir. Şüphesiz onları çok kudretli olarak dikkate almamış, aksine onlara yogi demiştir.

Doğru yoldan ayrılmayacağımıza ve kendimizi bileceğimize, kendi kendimize söz verdiğimiz anda, ikiye bölünmekten uzak durarak, paye beklemeden, bilgi ve tecrübe birikiminde, yeniden var olma süreci, Nirvana değil midir? ***Ararken arınmak, bir yoldur. Kurtuluşu kendi irademizde aramalıyız; çünkü bizleri hapseden şeyler kendimizdedir.***

Damla denizin içinde yok mu olur, yoksa damla deniz mi olur? Şu gördüğünüz, kendini yontan beden, bir zaman sonra toprak olacak, üzerinde bitkiler yetişecek. Bitkiler, hayvanlar ve insanlarla bütünleşecek. Hayvanlar da insanlar da toprağa karışacak ve başka canlı varlıklarda belirecek. Bu dönüşüm sonsuza dek sürecek. ***Herşey değişir, hiçbir şey ölmez,*** işte ben bu ölümsüzlüğü ve sonsuzluğu seviyorum.

Bitmek tükenmek bilmeyen hırsların, arzuların peşinde koştururken bitkin duruma geldiğimizde sığınacak bir ada bulabilir miyiz? Evet, korkunç dalgaların içinde bir tek ada vardır, Nirvana. Kendimizi, kendi benliğimizde aramalıyız. ***Gerçeği bulmak, hür düşüncede, keşfederek arananın arınarak ortaya çıkarılmasıdır.***

Rüyaları gerçek kılmak için uyanmak gerek; uyanabilmek için de bilinçlenmek yeterli olacaktır! Var etme değerini öğrenen bellek, bizlerin bakış açısında torunlarımızın eğitilmesi ile mümkün olabilir. Var etmeye varım diyebilecek bilgi gücü, nesilden nesile aktarılan, bilgi ve tecrübe birikimidir. ***Düşünmeyi tercih etmeyenler, ancak diğerleri tarafından üretilen malları taklit ederek ya da yağmalayarak, geçici olarak hayatta***

kalabilirler; fakat diğerleri üretmeye devam etmelidir, aksi halde hiçbir hayatta kalmaz. Bilinçlenme engellenebilir, susturabilir, yasaklanabilir, hapse atabilir hatta yok edebilir; fakat düşünmeye hiç kimse engel olamaz.

Işık taşıyan eller değişir, ama, taşıdıkları ışık ölümsüzdür. Çünkü, taşınan ışık dinamiktir, akışkandır, değişkendir; öğrenendir, bilinçlenendir. İşte bu ışık yaşamsal unsurdur.

8. Kaynaklar

- 1) **Buddhizm Tarihi**, Dr. Walter Ruben, Hindoloji Profesörü. Çeviren: Dr. Abidin Etil. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi yayımları:58. Ankara, 1947.
- 2) **Filozoflar Ansiklopedisi**, Cilt I, Cemil Sena, Remzi Kitabevi – 1974.
- 3) **Buddha ve Öğretisi**, İlhan Güngören, Yol Yayınları, 3 Baskı – 1994.
- 4) **Felsefe Sözlüğü**, Orhan Hançerliođlu, Remzi Kitabevi, 1973.
- 5) **Teachings Of The Buddha** by Jack Kornfield.
- 6) **Eski Metinlere Göre Buddhizm (Buddha öğretisinin Diyalektik Yorumu)**, Walter Ruben, Hazırlayan: Lütfü Bozkürt. Okyanus Yayıncılık, 1995.